

Volume 7, Issue 11, November 2020, p. 217-226

Article Information

Article Type: Research Article

This article was checked by iThenticate.

Doi Number: <http://dx.doi.org/10.17121/ressjournal.2833>

ArticleHistory:

Received

25/09/2020

**Received in
revised form**

13/11/2020

Available online

15/11/2020

**THE EFFECFS OF THE EDUCATION RECIVED BY THE
PROSPECTIVE TEACHERS OF ENGLISH ON THE
HUMANISTIC GENESIS STRUCTURE OF THEIR MOTHER
TONGUE**

İNGİLİZCE ÖĞRETMENİ ADAYLARININ ALDIKLARI EĞİTİMİN
ANA DİLİN DÜŞÜNCE YAPISINDAKİ GENETİK ÖZNELİĞİNE
ETKİSİ ¹

**Yusuf AVCI²
Almıla SATILMIŞ³**

Abstract

Language is the most concrete example of the society that composes it. Traces of all values of language, culture and intellectual structures of society are seen. Therefore, learning a language does not only mean learning the structure of the language. It also means learning the thought, culture and social structure of the society it has.

All natural languages display either humanistic genesis or materialistic genesis characteristics in terms of their formation. These subjective properties are examined through sentences. This study aims to understand whether the thought that constitutes a language in a sentence reflected on the superficial structure regarding the relationship between language and thought of English-educated students indicates the humanistic genesis of materialistic genesis structure. There are opinions that Turks transition from the materialistic genesis to the humanistic genesis under the influence of other cultures. These changes show that people who do not absorb their culture learn the target language when they learn any foreign language. In this context, the thinking structures of students studying foreign languages have been examined in order to understand the effect of language on thoughts. This study was carried out with the survey method. The subject predicate relations of languages are given in grammar resources over sentences. Humanistic genesis and materialistic genesis of languages are determined through resources. It is possible to see this feature of languages in the social life of the society. As a result of the

¹ Bu çalışmada, İstanbul Aydın Üniversitesi, II. Uluslararası Türkçenin Yabancı Dil Olarak Öğretimi” sempozyumu 12-14 Kasım 2020’de sunulan “Dildeki Öznellik Nesnellik İlişkinin Toplumsal Yapıya Yansıması” adlı özet bildirden yararlanılmıştır.

² Doçent Dr. Çanakkale Onsekiz Mart Üniversitesi, Eğitim Fakültesi, Türkçe ve Sosyal Bilimler Eğitimi Bölümü. yavci@comu.edu.tr orcid.org 0000-0002-9837-8890

³ Çanakkale Onsekiz Mart Üniversitesi, Eğitim Fakültesi, Türkçe ve Sosyal Bilimler Eğitimi Bölümü, Türkçe Eğitimi Anabilim Dalı.

research, it is determined with the data how accurately the language used reflects our thoughts. According to this survey data, a shift from humanistic genesis to materialistic genesis was detected in the thought genetics of the mother tongue in students.

Key Words: Consideration, language, humanistic genesis, materialistic genesis, social structure, culture, from of mind.

Özet

Dil, kendisini oluşturan toplumun en somut örneğidir. Dilin içerisinde topluma ait bütün değerlerin, kültürün ve düşünce yapılarının izleri görülmektedir. Bu sebeple dil öğrenmek demek dilin sadece yapısını öğrenmek anlamına gelmez. Sahibi olduğu toplumun düşünce, kültür ve sosyal yapısını da öğrenmek anlamına gelir. Bütün doğal diller oluşumları itibariyle ya nesnel özellik ya da öznel özellik gösterirler. Bu öznel özellikler cümle üzerinden incelenir. Bu araştırma İngilizce eğitimi alan öğrencilerin dil ile düşünce ilişkisine yönelik olarak yüzeysel yapıya yansımış olan cümledeki bir dili oluşturan düşüncenin nesnel yapıyı mı, öznel yapıyı mı gösterdiğini anlamayı amaçlamaktadır. Türkçenin başka kültürlerin etkisiyle öznel yapıdan nesnel yapıya kaydığı yolunda görüşler vardır. Bu kaymalar kendi kültürünü özümseyememiş kişilerin herhangi bir yabancı dil öğrendiğinde hedef dilin düşünce kodlarının etkisinde kaldığını gösterir. Bu kapsamda dilin düşünceler üzerine olan etkisini anlamak amacıyla yabancı dil eğitimi alan öğrencilerin düşünce yapılarını incelemeye yönelik anket uygulamaları yapılmıştır. Bu çalışma anket yöntemi ile yapılmıştır. Dillerin özne yüklem ilişkileri dil bilgisi kaynaklarında cümle üzerinden verilmektedir. Dillerin bu özelliğini dilin sahibi olduğu toplumun sosyal yaşantısında da görmek mümkündür. Araştırmanın sonunda yapılan kelime tercihlerinin öğrencilerin düşünce yönlerini en üst düzeyde yansıttığı verilerle tespit edilmiştir. Bu anket verilerine göre öğrencilerde ana dilin düşünce genetiğinde öznelikten nesnellığe doğru kayma tespit edilmiştir.

Anahtar Kelimeler: Düşünce, dil, öznel, nesnel, toplumun yapısı, kültür, düşünce yapısı

GİRİŞ

Dil insanlar arasında iletişimi sağlayan ve düşüncelerin en kolay biçimde aktarıldığı doğal ve sosyal bir araçtır. Dilin farklı kültür özelliklerinden kaynaklanan ve toplumun dilden beklenen sosyal fayda türlerine göre farklı tanımları yapılır. Ergin, “Dil insanlar arasında anlaşmayı sağlayan tabii bir vasıta, kendine mahsus kanunları olan ve ancak bu kanunlar çerçevesinde gelişen canlı bir varlık, temeli bilinmeyen zamanlarda atılmış bir gizli antlaşmalar sistemi, seslerden örülmüş içtimai bir müessesedir.” (Ergin, 2009:3) şeklinde tanımlarken, Aksan, “Dil bir anda düşünemeyeceğimiz kadar çok yönlü, değişik açılardan bakınca başka nitelikleri beliren, kimi sınırlarını bugünde çözemediğimiz büyük bir varlıktır. Dil dediğimiz düzen: insanın gözüdür, beynidir, düşüncesi ve ruhudur.” (Aksan, 1995:11) demektedir.

Dil ile düşünce arasında çok kuvvetli bir bağ vardır. Çünkü insanlar düşündükleri gibi yaşarlar. Bu yaşantı şekilleri de dillerine yansır. Zihinde oluşturduğumuz düşünce kalıpları yani cümleler dile dökülerek en somut şeklini alır. ‘Wunt’a göre “Dilsiz şuur düşünülemez gibi şuursuz dil de olamaz” (İzzet, 1981:135). Dil ve düşünce arasındaki ilişkiye dikkati çekenlerden biri de Platon olmuştur. Ona göre düşünme, insanın içinden kendi kendisiyle yaptığı bir konuşmadır. Düşünme ile dil arasındaki bağ ihmal edilirse, dil ile varlık dünyası arasında kurulması gereken bağ kurulamaz (Mengüşoğlu,1998:238). Porzig’e göre “Dil asıl başarısını düşüncede gösterir. Düşünce bağlantıları kavramaktır. Dil, düşüncenin bir aracı durumundadır, ama dilin kendisi de düşünce içinde meydana gelir, onda serpilir. Dil ve düşünce karşılıklı olarak birbirlerini oluştururlar. Dil, düşünce içinde ve düşünceyle birlikte hareket eden bir simgeler sistemidir” (Ergat, 2008). Vygotsky’e göre “Doğaları her ne kadar birbirinden farklı da olsa dil ve düşünce insanın zihinsel gelişiminde

ayrılmaz rol oynar. Birine baktığımız zaman mutlaka diğerinin izlerini görürüz” (Vygotsky, 1985: 95). Max Müller’in dilin oluşumundaki düşünce yapılarına işaret ettiği görüşlerini Ahmet Cevat şöyle alıntı yaparak verir, “Türk gramerini okumak bu dili konuşmak ve yazmak öğrenmeye en küçük bir arzu olmadığı halde bile gerçekçi bir zevktir. Bu dilin gramer kalıplarının gelişmesinde görülen hünerli doğuş bütün isim ve fiil türetme sistemindeki kurallılık dilin sadeliği ve ışıkgeçerliği insan anlayışının dil kuruluşunda kendini gösteren mucizeli kudretinden haberi olmayanlara çarpmaması mümkün değil... Türkçenin yapısında tamamen arı duru bir dil yapısı görüyoruz; bu öyle bir gramerdir ki onda düşüncenin iç oluşlarını seyredabiliyoruz; bir billur kovan içinde bal peteklerinin oluşunu seyredemediğimiz gibi” (Cevat, 1933:6-7). Türkçenin yüce bir ilim akademisinin müzakerelerinden çıkmış olduğu düşünülebilir. “Fakat kendi başına kalmış insan anlayışının Türkistan stepleri ortasında ancak yaradılışındaki içkil kanunların kılavuzluğu altında yarattığını hiçbir bilginler cemiyeti yaratamazdı”(*).

Düşünme yetisi âdemoğullarını diğer canlılardan ayıran en temel özelliktir. Hayatı idame ettirebilmek için en önemli ihtiyaçlardan biridir. “Düşünce, ruhun kendi kendisi ile yaptığı içten ve sessiz bir konuşmadır.” (Eflatun, akt: Karasan, 1997:101) diyerek dile vurgu yapmıştır. Gül, “Düşünce, özü gereği bir sözdür. İnsan mutlaka bir dille düşünür ve düşüncelerini bir dille ifade eder. Bu dil ister insanın kendi konuştuğu dil olsun isterse bir başkasının dili. Sonuç olarak her düşünce bir anlatım biçimi bulmaya ve kendisini bu yolla ifade etmeye çalışır.” (Gül, Soysal 2009:69) şeklinde görüşlerini belirtir. Vgotsky ise görüşlerini “Oysa şunu mutlaka bilmek gerekir ki düşünce denilen şey aslında ses çıkartmadan konuşmaktır diyebiliriz (Vgotsky, 1985:8) şeklinde ifade eder.

Ortak düşüncenin doğal bir ürünü olan dil aslında düşüncelere hükmedebilecek kadar güçlü bir araçtır. Dile yetkin olabildiğimiz ölçüde düşüncelerimizi geliştirip işleyebiliyoruz. Ana dili dışında kısıtlı bilgiye sahip olduğumuz bir dille konuştuğumuzda düşüncelerimizin de bir anda kısıtlandığını fark ediyoruz. Hatta bazı zamanlarda düşünemediğimizi bile hissedebiliyoruz.

Düşüncenin bir ürünü olan dil onu oluşturan toplumun ruhudur. Dil ortak düşünceye sahip olduğumuz kişiler ile oluşmuş doğal, milli ve sosyal bir olgudur. Her milletin değer yargıları, kültürü, dünyayı algılama biçimi ve yorumlaması farklıdır. Atatürk “Milli his ile dil arasındaki bağ çok kuvvetlidir. Dilin milli ve zengin olması milli hissin inkişafında başlıca müessirdir.” diyerek dil ile toplumun duygu yapısına yani dil ile sosyal yapı arasındaki köklü bağa vurgu yapmıştır. Ziya Gökalp’e göre “Millet lisanı zümreden ibarettir”. Mehmet İzzet, “Millet bir lisanla konuşan fertlerin toplamıdır.” derken dilin doğallık vasfını vurgular. Yine “Bir dil cemaati tabii olarak, bir dereceye kadar her fertte hayatın esaslı hadiselerini duyuş tarzının aynı olması üzerine kuruludur; dil milli ruhun aynasıdır.” ifadesiyle dilin milli olma özelliğini öne çıkartır. Mehmet İzzet farklı bir yaklaşımla “... Dil onu konuşan kişilerce ortak bir karakter, düşünce ve algılama biçimi meydana getirir. Dilde bir nevi felsefe gizlenmiş değil midir? Ve bu milli felsefe ırkın en derin vasıflarını açığa vurarak yabancıların asimile edilmesini sağlamaz mı? (İzzet, 1981:129-142) diyerek görüşlerini sürdürür. Atsız, “Ordusunu kaybeden bir millet tehlikededir. İstiklalini kaybeden millet korkunç bir felakete düşmüştür. Dilini kaybeden milletse yok olmuş demektir.” (Atsız, 2015:208) diyerek dilin bir millet için ne kadar önemli bir araç olduğunu söylemektedir. Dil bir milletin devamlılığını sağlayabilecek en temel vasıflardan birisidir. Aynı dili konuşan insanların fiziksel özelliklerinde de bir ortaklık gözlemlenebilir. “Dil telaffuzun icap ettirdiği hareketlerin aynılığı dolayısıyla, yüz şekillerini de benzer kılar” (Courrejo, Akt:İzzet, 1981:142). Toplum ve dolayısıyla kültürel yapı bizim olgulara ve ilişkilere karşı geliştirdiğimiz bakış açımıza yön verir. Vygotsky’ye göre, bir yerde olaylara ve eylemlere asıl anlam yükleyen onlardır. Biz tanımlarımızı ve yargılarımızı zihnimiz ile düşünerek veririz. Yargılarımız ise içinde yaşadığımız toplumun bize getirdiği sosyokültürel ilişkiler etrafında şekillenir. Bu nedenle düşünceyi kültürden ayırmak çok zordur (Vygotsky, 1985: 50). Milletlerin dilleriyle dünya görüşleri arasında sıkı bir ilişki vardır. Bir dili diğerlerinden ayıran sadece bu dilin kuralları değildir. Dil topluma başka bir özellik, başka türlü düşünme, davranma ve başka türlü yaşama şekli verir. Bu şekilde

* Max Müller, La science du langage,s.369-370

toplumların dünyaya bakışları ve insana verdikleri değerler farklılık gösterir. Bu çerçevede toplumların ve insanların düşünceleri, kullandıkları diller aracılığıyla kendini göstermektedir (Avcı, 2012).

İnsanları diğer canlılardan ayıran ve iletişimi sağlayan en temel özellik düşünceleri ifade edebilmede kullanılan dil yeteneğidir. Düşünceleri aktarmada en somut araç olan dil, onu oluşturan toplumun bir ürünüdür. Toplumlar kişilik özelliklerine uygun olarak oluşturdukları yaşama biçimlerine; konuşmaya başlamadan önce düşüncelerinde yer verirler. Bu öncelikleri dil ile ilişkilendirdiğimizde derin yapıda önce bu özelliklere uygun kavramlar ortaya çıkar. Sonra bu kavramlar ifade edilmiş sırasına göre dizilmeye başlar. İşte bu şekilde dil ile düşünce birbirini etkileyerek gelişir. Dolayısıyla kullanılan dilin düşünceler üzerindeki etkisi yadsınamayacak kadar büyüktür. Bu sebeple düşüncelerin değişmesi dilin değişimine de sebep olur. Yabancı bir dil öğrenirken sadece o dili değil, dili oluşturan toplumun sosyal, kültürel ve değer yargılarının da farkında olmadan benimsenmesi doğru bir tutum değildir.

Türk dili insani değerler üzerine kurulu olduğu için herhangi bir olay ya da durum karşısında hep kişiyi temel alarak değerlendirir. Bir şeyin nasıl yapıldığından çok kim tarafından yapıldığı daha önemlidir. Bu sebeple Türk toplumunda kişi her zaman sosyal yaşantıda önde yer almaktadır. Batı dillerinde ise öznenen çok nesne sosyal hayatın temelinde yer alır. Toplumların bu özellikleri doğrudan dillerinin yapısını belirler. Bu temel belirleyiciden hareketle Türk dili öznel özellikler üzerine kurulurken batı dillerinin nesnel özellikler üzerine kurulduğunu görüyoruz. Dilin doğal yapısına yansıyan düşünce, kültür ve algılama biçimleri işte bu şekilde sosyal hayatın içinden çıkmaktadır.

Bu sebeple yüzeysel yapıya yansımış olan cümleye bakarak bir dilin nesnel yapıya mı, öznel yapıya mı dayandığını anlamak mümkündür. Türkçenin başka kültürlerin etkisiyle öznel yapıdan nesnel yapıya kaydığı yolunda görüşler vardır. Toplumdaki bu değişimleri tespit etmek gerekir. Bu değişimi tespit etmek için toplumdaki algının sosyal olarak incelenmesi, somut verilere dayandırılması gerekmektedir. Bu değişim algılarını elde etmek için anketler uygulandı. Anketlerle yapılan bu uygulamalar öğrencilerdeki düşünce yönlerinin nesnellik içeren özelliklere mi ya da öznel içeren özelliklere mi dayandığını tespiti yöneliktir. Araştırmamızda toplumun temelini oluşturan algılardan ne kadar uzaklaşıldığını veya hala ne kadar korunduğunu yaptığımız anket çalışması üzerinden ortaya koymaya çalıştık.

Problem Cümlesi

Bir dili öğrenirken o dilin oluşumunu sağlayan topluma ait kültür ve düşünce yapısını da dil ile birlikte öğreniriz. Çünkü hedef dilin oluşumunu sağlayan topluma ait özellikler o dilin doğal yapısında mevcuttur. Dil öğrenmek demek dilin sadece yapısını öğrenmek anlamına gelmez. Sahibi olduğu toplumun düşünce, kültür ve sosyal yapısını da öğrenmek anlamına gelir. Bu yönüyle kendi kültürünü özümseyememiş kişiler herhangi bir yabancı dil öğrendiğinde hedef dilin düşünce kodlarının etkisinde kalır. Bir dili öğrenirken kişi ana diline ait kültür ve düşünce yapılarından ne kadar uzaklaşır?

Bir dili öğrenen kişi hedef dilin etkisiyle dil düşünce ilişkisinde yaşanan eksen kaymasının ne kadar bilincindedir? Araştırmamızda bu konulardaki tespitlere yer verilmektedir.

YÖNTEM

Araştırmanın Deseni

Bu çalışmada nitel araştırma yöntemlerinden durum çalışması deseni kullanılmıştır. Durum çalışması farklı disiplinlerde farklı şeyleri ifade etmek için kullanılan, bir olayın yoğun bir şekilde çalışıldığı, katılımcı gözlemler ve derinlemesine görüşmelerle veri toplanan bir araştırma desendir (Glesne, 2013: 30-31). Dil bilgisinde “ne” nesneyi yani nesne madde ile ilgili kavramları, “kim” özneyi yani kişi veya insan ile ilgili kavramları karşılar. Dil bilgisinin bu temel verilerinden hareket ederek cümlede ortaya çıkan “öznel” ya da “nesnellik” şeklinde yüzeysel yapıya yansımış olan dil genetiğinin etkileşimi araştırılacaktır. Dilin doğal yapısına yansıyan düşünce, kültür ve algılama biçimleri o

toplumla ilgili bilgiler içerir. Bu sebeple yüzeysel yapıya yansımış olan cümleyi değerlendirerek bir dilin nesnel özellik mi veya öznel özellik mi gösterdiğini belirlemeyi amaçlayan bu araştırma, somut nitelikte olup anket modeline göre yapılmıştır.

Araştırmanın Veri Analizi

Araştırmada nitel veri analiz yöntemlerinden betimsel analiz tekniği kullanılmıştır. Betimsel analizde verilerin özgün biçimlerine sadık kalınarak, doğrudan alıntılar yoluyla, betimsel bir yaklaşımla verilerin ifade edilmesidir (Kümbetoğlu, 2005).

Veri Toplama Aracı

Anketlerimiz Eğitim Fakültesi, İngilizce Öğretmenliği Bölümde eğitim alan öğretmen adaylarına uygulanmıştır. Anket sorularımız oluşturulan bir hikâyeden çıkartılmaktadır. Hikâyeden çıkarılan soruların amacı, kişilerin verdiği cevaplara göre dilindeki düşünce yapısını belirlemeyi sağlamaktır. Öğrencilerin verdiği cevaplardan dilinin öznel bir dünya görüşünü mü ya da nesnel bir dünya görüşünü mü yansıttığını tespit etmeye yöneliktir.

Araştırmanın Amacı ve Araştırma Soruları

Bu çalışmanın genel amacı yüzeysel yapıya yansımış olan cümleye bakarak bir dilin nesnel özellik mi veya öznel özellik mi gösterdiğini belirlemektir. Bu amaca bağlı olarak aşağıdaki sorulara cevap aranmıştır.

Bu sorular İngilizce bölümü okuyan 1. sınıf ve 4. sınıf öğrencilerine yöneltilmiştir. Anket sorularından önce şöyle bir hikâye anlatılmıştır:

Sınıftaki mevcut öğrencilerden herhangi bir kişiye bir doğum günü sürprizi hazırlanır. Alınan hediyelerin verilme aşamasında doğum günü kutlanan kişi sınıfın dışına alınır. İçerde alınan hediyeler hakkında en uç düzeyde iyi, kötü ve harika, çirkin şeklinde yorumlar yapılır. Dışarı alınan kişi bu konuşmaları duymaktadır. Bu sırada sınıftan, sabırsız olan bir kişi dışardaki arkadaşını merak ederek onun yanına gider. Dışarıdaki kişi içerden gelen arkadaşına sorular sorar. 'Sizce dışarıdaki kişi arkadaşına ne sormuş olabilir' sorusu sınıfa anket sorusu olarak uygulanır. Ankete verecekleri cevap ise şu sorulardan oluşmaktadır:

1- Sürpriz hazırlanan kişi bir İngiliz olsaydı alınan bu hediye hakkında yapılan kötü yorumlar için hediyeyi kimin aldığını mı sorar, ne alındığını mı sorar veya fikri olmadığı için kararsızım mı, der?

2- Sürpriz hazırlanan kişi bir İngiliz olsaydı alınan bu hediye hakkında yapılan iyi yorumlar için hediyeyi kimin aldığını mı sorar, ne alındığını mı sorar veya fikri olmadığı için kararsızım mı, der?

3-- Sürpriz hazırlanan kişi bir Türk olsaydı alınan bu hediye hakkında yapılan kötü yorumlar için hediyeyi kimin aldığını mı sorar, ne alındığını mı sorar veya fikri olmadığı için kararsızım mı, der?

4- Sürpriz hazırlanan kişi bir Türk olsaydı alınan bu hediye hakkında yapılan iyi yorumlar için hediyeyi kimin aldığını mı sorar, ne alındığını mı sorar veya fikri olmadığı için kararsızım mı, der?

BULGULAR

Araştırmanın bu bölümünde çalışmanın sonucunda ulaşılan bulgular değerlendirilmiştir. Bu verilerden hareketle yüzeysel yapıya yansımış olan cümleye bakarak hangi kültüre ait düşünce yapısının hâkim olduğunu anlamaya yönelik olduğunu belirlemeye çalıştık. Buradaki sayısal verilerden kişilerin tercih ettiği dil algısının nesnel özellik mi veya öznel özellik mi gösterdiği sayılarla tespit edilmiştir. Bu anket sorularından ortaya çıkan veriler sırasıyla ele alınmış ve sonuçlar tablo ile gösterilmiştir.

Tablo 1

Lisans Öğrencilerinin Kültüre Ait Düşünce Yapılarını Belirlemeye Yönelik Görüşleri

		1. Sınıf öğrencilerine 'Türk olsa ne derdi' diye sorulduğunda	4. Sınıf öğrencilerine 'Türk olsa ne derdi' diye sorulduğunda	1. Sınıf öğrencilerine 'İngiliz olsa ne derdi' diye sorulduğunda	4. Sınıf öğrencilerine 'İngiliz olsa ne derdi' diye sorulduğunda
1. Kötü bir şey duyduğunuzda ne dersiniz?	Kim Almış?	18	7	23	10
	Ne Almış?	42	57	35	40
	Kararsız	2	1	5	15
2. İyi bir şey duyduğunuzda ne dersiniz?	Kim Almış?	19	13	28	7
	Ne Almış?	43	51	29	41
	Kararsız	0	1	4	17

'Türk düşünce sisteminde en önemli unsuru sona bırakma özelliği vardır. Yani Türkçede cümlelerin en sonunda bulunan unsur aslında en önemli unsurdur. Türkçede bütün cümleler bir şahıs eki veya şahıs eki kavramıyla biter. Bu durumda Türkçenin en önemli unsuru şahıstır, yani insandır. Bir yargının oluşumundan nasıl yapıldığından ve niteliğinden çok kimin tarafından yapıldığı daha önemlidir. Bu ise bizi Türk kültüründe insanı öne çıkarma özelliğine, eşyadan, maddeden çok insana verilen değeri anlamaya götürür. Bir karşılaştırma yapmak gerekirse Batı dilleri nesne, madde üzerine kurulurken Türkçe, insanî değerler yani insan kavramı üzerine kurulmuştur' (Avcı, dil düşünce analizi, s:5)

Bu sebeple anket sorularında 'kim almış' cevabını veren kişiler Türk mantığına uygun cevap vermiş olarak kabul edilmiştir. Çünkü 'kim' kelimesi şahsı yani öznel kavramları çağrıştırmaktadır. 'Ne almış' cevabını veren kişiler ise 'ne' kelimesi ile nesnel kavramları çağrıştıran dünya görüşüne ve algılara yatkınlığı gösteren kişilik özelliği olarak görünmektedir. Uygulanan anket soruları da bu temel çerçevede değerlendirilerek etkilenen ve etkileyen kültür unsurlarının yönleri sayılarla desteklenmiştir.

Tablo 2

Lisans Öğrencilerinin Hediye Hakkında Yapılan Yorumlara İlişkin Kültüre Ait Düşünce Yapılarını Belirlemeye Yönelik Görüşleri

		1. sınıf öğrencilerine 'Türk olsa ne derdi' diye sorulduğunda	1. sınıf öğrencilerine 'İngiliz olsa ne derdi' diye sorulduğunda
1. Kötü bir şey duyduğunuzda ne dersiniz?	Ne	62	62
	Almış?	16	16
2. İyi bir şey duyduğunuzda ne dersiniz?	Kararsız	62	62
		16	16

İngilizce bölümü okuyan 1. Sınıf öğrencilerine 'sürpriz hazırlanan kişi bir İngiliz ve bir Türk olsaydı alınan bu hediye hakkında yapılan kötü ve iyi yorumlar için hediyeyi kimin aldığını mı sorar, ne alındığını mı sorar veya fikri olmadığı için kararsızım mı? der şeklinde sorular yöneltildiğinde, soruların tümüne 'ne almış' cevabını veren 16 öğrenci vardır. Bu oran öğrencilerin %26'sını yansıtmaktadır.

Bu sonuca göre alınan yabancı dil eğitiminin sadece dil üzerinden olmadığını, düşüncelerimize ve buna bağlı olarak da öğrendiğimiz hedef dildeki nesnel özelliklerin yaşantılarımıza yansıdığı somut olarak görülmektedir. Dil biliminin gösterdiği kadarıyla duygusal ortamda kurulan cümlelerle sakin, mantığın hâkim olduğu ortamda kurulan cümlelerin üslup bakımından farklı olduğu ifade edilmektedir. Ancak bu anketler de görülüyor ki kişilerin uç noktadaki duygu değişimleri bile düşünce yapılarını değiştirmede etkili olmamıştır.

2- İngilizce bölümünde okuyan 1. Sınıf ve 4. Sınıf öğrencilerine ‘sürpriz hazırlanan kişi bir İngiliz ve bir Türk olsaydı alınan bu hediye hakkında yapılan kötü ve iyi yorumlar için hediye kimin aldığını mı sorar, ne alındığını mı sorar veya fikri olmadığı için kararsız mı? der şeklinde soruları yöneltildiğinde, 1. Sınıf öğrencilerinden öznel mantığına uygun 2 kişi cevap verirken nesnel mantığına uygun olarak 3 kişi cevap vermiştir. Ancak bu oran aynı sorular yöneltildiğinde 4. Sınıf öğrencilerinde öznel mantığına uygun 1 kişi ve nesnel mantığına uygun 2 kişi cevap vererek gerilemiştir.

Sınıftaki kültüre karşı algıların 4. Sınıfa gelince de değişmelerin orantısı fazla olmadığı için anlamlı bir değişimden söz etmek mümkün değil.

Tablo 3

Lisans Öğrencilerinin Konuyla İlgili Görüşleri

		1. sınıf öğrencilerine 'Türk olsa ne derdi' diye sorulduğunda	4. sınıf öğrencilerine 'İngiliz olsa ne derdi' diye sorulduğunda
1. Kötü bir şey duyduğunuzda ne dersiniz?	Ne Almış?	62	65
		2	11
2. İyi bir şey duyduğunuzda ne dersiniz?	Kararsız	62	65
		2	11

İngilizce bölümü okuyan 1. Sınıf öğrencilerine ‘sürpriz hazırlanan kişi bir İngiliz olsaydı alınan bu hediye hakkında yapılan kötü ve iyi yorumlar için hediye kimin aldığını mı sorar, ne alındığını mı sorar veya fikri olmadığı için kararsız mı, der? şeklinde sorular yöneltildiğinde, İngiliz için soruların tümüne kararsız kalan 2 öğrenci olmuştur. 4. Sınıf öğrencilerine aynı sorular yöneltildiğinde ise İngiliz için soruların tümüne kararsız kalan öğrenci sayısı 11’e çıkmaktadır. Kararsız kalan öğrencilerin 4 yıllık eğitimin sonucunda %450 gibi çok büyük oranlarda değişim gösterdiği görülmektedir.

Bu anket verilerine göre, düşüncenin etkisi ile dil yapısının da değiştiğini görüyoruz. Kendi kültürünü özümseyememiş kişiler herhangi bir yabancı dil öğrendiğinde hedef dilin düşünce kodlarının etkisinde kalır. İngilizce öğrenen kişiler İngiliz gibi düşünmeye başlar. Bu düşünce yönü ise alınan yabancı dil eğitiminin düşünceler üzerinde olan etkisinin farkında olmayan kişiyi, ‘bir İngiliz olsa ne derdi’ sorularına kararsız kalma durumuna getirir. Bu durum düşünce yapısına işlenen o dilin getirdiği topluma ait kültür, sosyal ve dünyayı algılama biçimi yabancı dil öğrenen kişi de kimlik kaybına sebep olmaktadır. 4. Sınıflarda ortaya çıkan bu durumu aldıkları eğitimle açıklamak mümkündür. Öğrenciler bunun farkında olmadığı gibi bunu önemli bir kazanım gibi yansıtmaktadır. Kişinin dil aracılığıyla öğrendiği yeni düşünce tarzlarının kişiler üzerinden toplumsal yapı da ne kadar değişime sebep olduğu görülmektedir.

4-İngilizce bölümünde okuyan 1. Sınıf ve 4. Sınıf öğrencilerine ‘sürpriz hazırlanan kişi bir İngiliz ve bir Türk olsaydı alınan bu hediye hakkında yapılan kötü ve iyi yorumlar için hediye kimin aldığını mı sorar, ne alındığını mı sorar veya fikri olmadığı için kararsız mı, der? Şeklinde soruları yöneltildiğinde, soruların tümüne kararsız kalan öğrenci 1. Sınıflarda yokken, 4. Sınıflarda bir kişi çıkmaktadır.

-Bu cevaplara göre öğrencilerin aldıkları eğitim sonucunda bilinçlendiklerini söyleyebiliriz. Bir kişinin kararsızlığı sınıfın bilinç düzeyini anlamlı bir şekilde değiştirmez.

Tablo 4

Lisans Öğrencilerinin Konuyla İlgili Görüşleri

		1. Sınıf öğrencilerine 'Türk olsa ne derdi' diye sorulduğunda	4. Sınıf öğrencilerine 'Türk olsa ne derdi' diye sorulduğunda	1. Sınıf öğrencilerine 'İngiliz olsa ne derdi' diye sorulduğunda	4. Sınıf öğrencilerine 'İngiliz olsa ne derdi' diye sorulduğunda
1. Kötü bir şey duyduğunuzda ne dersiniz?	Kim		62		65
			3		6
	Ne	62		65	
		3		6	
	Kim		62		65

2. İyi bir şey duyduğunuzda ne dersiniz?	Ne	62	3	65	6
		3		6	

İngilizce bölümü okuyan 1. Sınıf ve 4. Sınıf öğrencilerine ‘sürpriz hazırlanan kişi bir İngiliz ve bir Türk olsaydı alınan bu hediye hakkında yapılan kötü ve iyi yorumlar için hediye kimin aldığını mı sorar, ne alındığını mı sorar veya fikri olmadığı için kararsız mı, der? Şeklinde sorular yöneltildiğinde, 1. Sınıf öğrencilerinden Türk ve İngiliz düşüncesinden farklı olarak cevap veren 3 öğrenci vardır. Bu sayı bize öğrencilerin eğitimin başında oldukları için hedef dilin tamamen etkisi altına girilmediğini gösterir. Bu sayı 4. Sınıf öğrencilerine aynı sorular yöneltildiğinde iki katına çıkmaktadır. Bu sayılar ise hedef dilin etkisinde kalan öğrencilerin hedef dil lehine ana dillerinin aleyhine kültür algısı içinde olduklarını gösterir.

Bu sonuç, öğrenilen yabancı dilin etkisinin giderek arttığını ve bir milleti oluşturan kültür, sosyal ve düşünce yapılarının dil aracılığı ile düşüncelere nasıl etki ettiğini somut bir şekilde göstermektedir. 4 yıllık eğitimin sonucunda her iki dilin düşünce yapısına da ters bir şekilde verilen cevapların iki katına çıkması, kendi düşünce yapısını ve kültürünü özümseyememiş kişilerin, öğrenilen yabancı dilin de etkisiyle bir düşünce karışıklığı yaşadığını göstermektedir. Hâlbuki öğrencinin hedef dilin sahibi olan kültürü de tanıması gerekir. Hedef kültürü tanımaya yönelik sorular verilen cevaplardaki düşük oran hedef kültürün tam oturmadığını ve hedef kültürü tanımadıklarını gösterir. 1. Sınıflardan 4. Sınıflara kadar alınan eğitimin sonucu ile verilen cevaplardaki zıtlık %100 oranda bir artış göstermektedir.

Tablo 5

Lisans Öğrencilerinin Konuyla İlgili Görüşleri

		4. sınıf öğrencilerine ‘İngiliz olsa ne derdi’ diye sorulduğunda
1. Kötü bir şey duyduğunuzda ne dersiniz?	Kararsız	65
2. İyi bir şey duyduğunuzda ne dersiniz?	Kararsız	11
		65
		11

İngilizce bölümü okuyan 4. Sınıf öğrencilerine ‘sürpriz hazırlanan kişi bir İngiliz olsaydı alınan bu hediye hakkında yapılan kötü ve iyi yorumlar için hediye kimin aldığını mı sorar, ne alındığını mı sorar veya fikri olmadığı için kararsız mı, der? Şeklinde sorular yöneltildiğinde, İngiliz için soruların tümüne kararsız kalan 11 öğrenci olmuştur. Yani öğrencilerin %17’si kararsızdır.

Bu anket verilerine göre, düşüncenin etkisi ile dil yapısının da değiştiğini görüyoruz. Kendi kültürünü özümseyememiş kişiler herhangi bir yabancı dil öğrendiğinde hedef dilin düşünce kodlarının etkisinde kalır. İngilizce öğrenen kişiler İngiliz gibi düşünmeye başlar. Alınan yabancı dil eğitiminin düşünceler üzerindeki etkisinin farkında olmadıkları için ‘bir İngiliz olsa ne derdi’ sorularına kararsız kalmaktadır. Bu kararsız kalan 11 öğrenciden 7 tanesi yani yüzde %64’ü ‘bir Türk olsa ne derdi’ sorularına nesnelliği ön planda tutarak ‘ne’ cevabını veren kişilerdir. Aynı şekilde 1. Sınıf öğrencilerine de bu sorular yöneltilerek ‘bir İngiliz olsa ne derdi’ diye sorulduğunda kararsız kalan 2 öğrenci vardır. Bu iki öğrenci de ‘bir Türk olsa ne derdi’ sorularına nesnelliği ön planda tutarak ‘ne’ cevabını vermiş öğrencilerdir. Görüldüğü gibi ortaya konulan bu oranlar kararsız kalan öğrencilerin %100’ünü yansıtmaktadır. Bu ise kendi ana dilinin düşünce yapısına hâkim olamayan kişilerin, öğrenilen yabancı dilin de etkisiyle düşünce yapılarındaki eksen kaymasını gösterir.

Tablo 6

Lisans Öğrencilerinin Konuyla İlgili Görüşleri

		4. sınıf öğrencilerine 'Türk olsa ne derdi' diye sorulduğunda	4. sınıf öğrencilerine 'İngiliz olsa ne derdi' diye sorulduğunda
1. Kötü bir şey duyduğunuzda ne dersiniz?	Ne Almış?	65	65
2. İyi bir şey duyduğunuzda ne dersiniz?	Kararsız	65	65
		27	27

İngilizce bölümü okuyan 4. Sınıf öğrencilerine 'sürpriz hazırlanan kişi bir İngiliz ve bir Türk olsaydı alınan bu hediye hakkında yapılan kötü ve iyi yorumlar için hediyeyi kimin aldığını mı sorar, ne alındığını mı sorar veya fikri olmadığı için kararsızım mı, der? Şeklinde sorular yöneltildiğinde, soruların tümüne 'ne almış' cevabını veren 27 öğrenci vardır. Bu da öğrencilerin %42 oranında hedef dilin etkisinde olduğunu gösterir.

Bu sonuç öğrencilerin hedef dilin kültür yapısını tanıdığını düşündürmektedir. Ancak bu durum öğrencilerin kendi kültür yapısından uzaklaştığını da gösterir. Hedef dilin kültür yapısını tanıtırken de bu kültür yapısının etkisi altında kaldığının bir göstergesidir. Bu durum düşüncelerimize ve buna bağlı olarak da yaşantılarımıza yansıdığını somut olarak gösterir. Dil biliminin sunduğu kadarıyla duygusal ortamda kurulan cümlelerle sakin, mantığın hâkim olduğu ortamlarda kurulan cümlelerin farklı olduğu anlaşılmaktadır. Ancak bu anketlerde görülüyor ki kişilerin uç noktadaki duygu değişimleri bile düşünce yapılarını değiştirmede etkili olmamıştır. Yükselen bu sayılar 1. Sınıf öğrencilerinde 16 iken 4 yıllık eğitimin sonucunda 27 olarak tespit edilmiştir. Öğrencilerin düşünce yapısındaki bu değişim %69 oranında artış göstermiştir. Bu oran eğitimi yapılan yabancı dilin öğrencilerin düşünce yapılarındaki değişim yansımalarını göstermektedir.

SONUÇ VE ÖNERİLER

Anket sonuçlarından elde ettiğimiz verilere göre öğrenilen yabancı dilin sadece dil olarak öğretilmediği ve o dili oluşturan toplumun yani hedef dilin dünyaya bakış açısının da farkında olunmadan benimsendiği gözlenmektedir. Bulguların sonucuna göre öğrenciler öğrendikleri dil ile birlikte o dile ait kültürel yapıları da kendi dillerine ait kültürel yapılar zannederek 'Türk olsa ne der' diye sorulduğunda nesnel mantığa yönelik cevap vermektedirler. 1. Sınıf ve 4. Sınıf öğrencilerinin verdiği cevaplar karşılaştırıldığında öğrencilerin %69 gibi büyük bir oranda nesnelliği ön planda tutarak Türk düşünce sistemine uygun olmayan cevabı vermeleri düşünce yapılarındaki değişimin bir kanıtıdır. Alınan 4 yıllık eğitimin sonucunda ise bu oran ana dilin düşünce genetiğinde olumsuz anlamda artış göstermektedir. Bu araştırma verilerinden elde edilen oranlara göre kendi ana dilini ve ana diline ait düşünce yapılarını benimseyememiş kişilerin öğrenilen yabancı dilin etkisi ile kişide oluşan düşünce genetiğinde oluşan değişiklikleri göstermektedir. Kişi bunun farkında bile değildir. Çünkü hedef dilin düşünce yapılarını benimseyip bunu kendi ana dili gibi değerlendirerek cevap vermektedirler. Ana dil ile hedef dil arasındaki dil düşünce ilişkisinin farklı olduğu algısı anketlere yansımamıştır. Bu ise öğrencilerin algılar ve düşünce dünyasındaki eksen kaymasını gösterir. Bu eksen kayması günümüzde olduğu gibi gelecekte de büyük toplumsal sorunlara sebep olabilir.

Bulgulara göre yabancı dil öğrenimi ile birlikte düşünce yapılarının da ana dil aleyhine değiştiği soruların tümüne 'ne' cevabını veren öğrenci sayıları 1. Sınıflarda 16 iken 4. Sınıflarda bu sayı 27'ye yükselmesinden anlaşılmaktadır. Bu %69 oranında bir değişimi göstermektedir. Hedef dilin düşünce yapısını benimseyen kişiler kaydıkları bu düşünce yapısını doğal olarak kolayca yansıtmaktadırlar. 4 yıllık eğitimin sonucunda oranların artarak değişmesi hedef dilin kendi kültürü ve düşünce yapısı adına edindiği başarıyı göstermektedir. Hedef dilin bu başarısı ana dili oluşturan düşüncenin genetik yapısına olumsuz yansımaktadır.

Burada araştırma verilerinin sonucuna göre, çalışma boyunca üzerinde durduğumuz dil düşünce ilişkisi hakkında yabancı dil öğrenmenin sadece o dili öğrenmekle kalmadığını ve o dili oluşturan kültürün düşünce yapılarının da benimsendiğini göstermektedir. Bu sebeple yabancı dil öğrenecek kişilerin önce kendi ana dillerine hâkim olmaları gerekir.

Çünkü kendi ana diline vakıf olan ve kendi ana dilinin düşünce yapılarını özümsemiş kişiler yabancı bir dili daha kolay öğrenirler ve aynı zamanda hedef dile ait kültürün olumsuz etkisinde kalmazlar. Anket sonuçlarında da görüldüğü gibi hedef dil ile ana dil arasında yaşanan kültürel etkileşim, kimlik kaybı ve düşünce genetiğinde eksen kayması gibi toplumsal bozulmalara sebep olmaz. Ahmet Cevat'ın da dediği gibi "Kültür sahibi olmak için ana dilinin ancak hayatta öğrenilen dil ve lügatçesi üzerine iki yabancı dil tahsil etmek ve nesilden nesle yabancı kaynaklardan yenileştirilen yabancı bir lügat belleme ihtiyacı vardı. Bu şartlar milli dilimizi kültürsüz kalmaya mahkum bırakıyordu." (Cevat,1933:6) tespitinin günümüz içinde ne kadar isabetli olduğunu anket sonuçlarımız göstermektedir.

Bütün olumlu ve olumsuz yanlarıyla birlikte yabancı dil öğreniminin düşünceler üzerine olan etkisi tartışılarak zararlı yönleri somut olarak tespit edilmelidir. Yabancı dil öğrenimini düşünce boyutlarına taşımak ya da karşı olmak yerine, yabancı dil öğrenmeden önce kişilere kendi ana dilleri ve ana dillerine ait düşünce yapılarının gerektiği gibi öğrenmeleri sağlanmalıdır.

Kendi ana dilini öğrenmeden yabancı dil öğrenmenin doğru ve sağlıklı olmayacağı bilinmelidir.

KAYNAKÇA

- Akçuraoğlu, Y. (1978). *Türkçülük*. İstanbul: Türk Kültür Yayını.
- Aksan, D. (1995). *Her yönüyle dil*. Ankara: TDK Yayınları.
- Arsal, S. M. (2011). *Milliyetçilik duygusunun sosyolojik yansımaları*. İstanbul: Ötüken Yayınları.
- Atsız, H. N. (2015). *Türk edebiyatı tarihi*. İstanbul: Ötüken Yayınları.
- Avcı, Y. (2012). Yabancı dil olarak Türkçe öğretiminde dil-düşünce analiz teorisi. *MANAS Sosyal Araştırmalar Dergisi*, 1(3), 1-15. Retrieved from <https://dergipark.org.tr/tr/pub/mjss/issue/40477/484896>
- Cevat, A. (1933). *Türkçede kelime teşkili*. Ankara: TDK.
- Demircan, Ö. (1979) *Türkiye Türkçesinin ses düzeni Türkiye Türkçesinde sesler*. Ankara: TDK.
- Denkel, A. (1981). *Anlaşma: Anlatma ve anlama iletişim üzerine bir felsefe araştırması*. İstanbul: TDK.
- Emre A. C. (1933). *Türkçede kelime teşkili*. Ankara: TDK.
- Ergat, E. A. (2008). *Dil, düşünce ve varlık ilişkisi*. İstanbul: Birey Yayınları.
- Ergin, M. (2013). *Türk dil bilgisi*. İstanbul: Bayrak Yayınları.
- Gül, F. ve Soysal, B. (2009). Dil ve düşünce ilişkisi üzerine. *Sosyal Bilimler Araştırma Dergisi*, 13, 65-76
- İzzet, M. (1981). *Milliyet nazariyeleri ve milli hayat*. İstanbul: Ötüken Yayınları.
- Karasan, M. (1997). *Felsefenin ilkeleri, Descartes*. İstanbul: MEB. Yayınları.
- Kümbetoğlu, B. (2005). *Sosyolojide ve antropolojide niteliksel yöntem ve araştırma*. İstanbul: Bağlam Yayıncılık.
- Vardar, B. (1983). *20. Yüzyıl dilbilimi*. Ankara: TDK.
- Vygotsky, L. S. (1985). *Düşünce ve dil* (Çev. Semih Koray). İstanbul: TDK.
- Vygotsky, L. S. (2008). *Düşünce ve dil*. İstanbul: Roza Yayınları.
- Yin, R. K. (2003). *Case study research: Design and methods* (3rd ed.). Thousand Oaks: Sage Publications